

OSVRT NA RADNI MATERIJAL
MODULA Spolna/ rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje
ZA 4. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE

NASTAVNA JEDINICA: Razlika između spola i roda u društvu i školi (među vršnjacima)

Stranice AZOO sadrže radne materijale za provođenje zdravstvenog odgoja. U četvrtom razredu osnovne škole, za desetogodišnjake, u 4. modulu (Spolna/ rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje) predviđena je nastavna jedinica

Razlika između spola i roda u društvu i školi (među vršnjacima)

Cilj ove nastavne jedinice je:

- opisati razliku između spola i roda, odnosno bioloških karakteristika te društvenih očekivanja i normi
- raspraviti spolne/ rodne uloge u društvu i školi

Ishodi učenja su:

- opisati razliku između spola i roda, odnosno bioloških karakteristika te društvenih očekivanja i normi,
- prepoznati spolne/ rodne stereotipe u medijima,
- raspraviti spolne/ rodne uloge u razredu i obitelji.

Sve to je predviđeno obaviti u jedan školski nastavni sat.

(Drugim riječima, razlika između roda i spola nije jasna mnogim odraslim osobama, a desetogodišnjaci trebaju to shvatiti i prihvatiti u 45 minuta.)

Prije nego krenemo na raščlambu pripreme za nastavu, napomenimo da u svijetu o ovom problemu postoje vrlo različita mišljenja.

Dok određene skupine zagovaraju razliku između spola i roda, neki tvrde da te razlike ne postoje. O poražavajućim rezultatima za rodnu ideologiju i pripadajući institut u nordijskim zemljama se već pisalo na ovim stranicama, a izvorni članak koji o tome piše je:

<http://www.turtlebayandbeyond.org/2012/homosexuality/nordic-countries-defund-gender-ideology/>

Mnogi će se zapitati zbog čega ili zbog koga naši desetogodišnjaci MORAJU u zdravstvenom odgoju učiti ono za što su nordijske zemlje zaključile da je šarlatanstvo, ali kada već postoji naredba da moraju, da vidimo kako je to za njih priređeno.

Priprema je ponuđena na dva primjera.

Primjer 1.

U uvodnom dijelu školskog sata predlaže se **igra boja**.

Učenici odabiru boju i pišu asocijacije na tu boju. Izvodi se zaključak da su svi odabrali različite boje i da svaka boja nešto znači.

Prvo, tko kaže da će odabrati različite boje, a drugo, nekim ljudima boje ništa ne predstavljaju i nemaju nikakvo značenje.

Zatim je zadatak učitelja odabrati znakovite boje: ružičastu i plavu kojima potiče učenike u odabiranju tima.

Ova pretpostavka vjerojatno je točna. Između ove dvije boje, dječaci će odabrati plavu, a većina djevojčica ružičastu boju.

Nakon toga učiteljica bi trebala postaviti pitanje: Kako smo se podijelili i zašto?

Zna se kako će se podijeliti, zna se i zašto. Jednostavno, te su boje uobičajene za djevojčice, odnosno dječake, u tome nema ništa lošeg, a shodno tome, na to ne treba gubiti vrijeme.

U glavnom dijelu školskoga sata ranija aktivnost potiče razgovor.

Djeca bi trebala odgovarati na pitanja:

-Po čemu se ljudi razlikuju?

-Nosiš li ružičasto/ plavo?

-Jesi li zato dječak ili djevojčica?

-Po čemu se razlikuju djevojčice i dječaci?

-Određuje li odjeća, duljina kose, poslovi koje rade, modni izričaj ljude ili nešto drugo?

Nakon pitanja izvodi se zaključak:

Spol je nešto s čime se rodimo, ne izražava se odjećom, modom.... Rod se odnosi na razmišljanja, objašnjenja, pretpostavke, ponašanja i djelovanja koja postavljaju razlike između žena i muškaraca (npr. izgled ili geste); ako pokušavamo podijeliti ljude u kategorije, to je rod.

Što nam govori ovaj zaključak? Da se čovjek rodi određenog spola, ali ne i roda. Kako desetogodišnjacima (čak i odraslim ljudima) protumačiti, odgovoriti na pitanja koja se, nakon ovoga zaključka mogu postaviti:

-Do kada je čovjek BEZRODNO BIĆE?

-Dobiva li čovjek rod iznenada, preko noći, ili postupno?

-Kako osoba zna da je postala „rod“?

-Zašto se čovjek rađa bez roda, a mačak/ mačka čim se rodi zna, a i mi znamo, da je po rodu i spolu mačak ili mačka i da će to ostati cijeli život?

-Tko to dijeli ljude u kategorije? (Dijeli li se i mačiće i psiće i ptiće u kategorije? Imaju li kišne gujavice samo spol ili i rod? Tko njih dijeli u kategorije po izgledu, gestama, razmišljanjima i modi?)

- Kada podjela počinje?
- Koliko dugo treba čekati da netko dobije rod?
- Koliko ima spolova, koliko ima rodova?
- Što je s rodom imenica u hrvatskom jeziku (muški, ženski i srednji rod)?

Ima li to veze s ovime? Kako su ormar, krevet, semafor muškog roda; kuća, cesta ženskog....., a ne razmišljaju, ne djeluju, nitko ih ne dijeli u kategorije??? Može li odrasli muškarac/žena biti srednjega roda? Kako izgleda biće koje je po spolu muškarac, a po rodu srednje???

Desetogodišnjaci su skloni zapitkivanju. Samo nekoliko ovakvih pitanja i bit će potpuno zbunjeni. Je li to i cilj ove nastavne jedinice?

U drugoj predloženoj aktivnosti je rasprava potaknuta sličicama zanimanja: vozač kamiona, učitelj, pilot, frizer.

Rasprava se treba voditi oko pitanja jesu li navedena zanimanja muška ili ženska.

Nakon rasprave navodi se djecu na zaključak:

Ne postoje muška i ženska zanimanja, sve su to predrasude.

Zaključak koji se navodi nije u potpunosti istinit. Svi znamo da postoje zanimanja koja žene zbog sitnije građe tijela i nedovoljno snage najčešće ne mogu raditi i zbog toga su npr. raznosiči tereta skoro isključivo muška zanimanja. Nikakve predrasude nisu da žene (osim rijetkih primjera) ne mogu dizati terete kakve mogu muškarci, a još manje da ih mogu nositi.

U završnom dijelu školskoga sata slijedi igranje uloga.

Skupinama se zadaju sljedeće situacije koje treba odglumiti:

- Filip je dječak koji kad odraste želi biti cvjećar. Odglumiti objavu toga Filipovim roditeljima
- Tina želi uvijek s dječacima igrati nogomet. Neki njezini prijatelji to podržavaju, a neki ne podržavaju
- Katja je djevojčica koja želi biti kad odraste automehaničarka. Odglumiti situaciju kada to Katja objavi roditeljima.

Nakon odglumljenih scena, vodi se razgovor o viđenom:

- Je li moglo drugačije?
- Tko je mogao drugačije postupiti?
- Što bi ti napravio da si u _____ ulozi?

Svaki razredni odjel ima bar jednu djevojčicu koja voli igrati nogomet. Zbog čega o toj situaciji uopće razgovarati? U stvarnom životu nitko joj to ne brani, nitko joj se zbog toga ne ruga i nitko na to ni ne obraća pažnju.

Što se tiče ostale dvije situacije, ključni trenutak je *objava roditeljima*. Ako

krenemo od pravila da dramske situacije sadrže *sukob*, učitelji bi valjda trebali učenicima sugerirati da je ta objava nešto strašno, da roditelje treba prikazati kao zatucane primitivce jer u protivnom dramska situacija bi mogla biti vrlo kratka i izgledati ovako:

Katja: „Mama, kad odrastem bit ću automehaničarka.“

mama: „Dobro, Katja, budi što hoćeš.“

Primjer 2.

U uvodnom dijelu drugog primjera svaki dječak i djevojčica donosi u školu nekoliko svojih dragih igračaka.

Od svih igračaka na hrpi odabiru neku koja nije njegova. Ne smiju se poigrati nego odgovaraju na pitanja:

-Zašto si odabrao/ odabrala baš ovu igračku?

-Kako se osjećaš s tom igračkom?

-Zašto nisi uzeo/ uzela neku drugu igračku (tipičnu za suprotni spol)?

-Kako bi se osjećao/ osjećala tada?

-Kako smo se podijelili i zašto?

Tužno je zamisliti kako djeca odabiru igračke (njima nešto najdraže) da bi zbog njih morali odgovarati na pitanja koja su odrasli za njih pripremili. Još je tužnije shvaćati (ili ne shvaćati) zbog čega se to čini.

Čemu u stvari težimo postavljajući pitanja: *Zašto nisi uzeo neku drugu igračku (tipičnu za suprotni spol)?* i *Kako bi se osjećao tada?*

Pa valjda je svako dijete uzelo onu igračku koja mu se najviše svidjela. To bi trebalo poštivati i biti dovoljno. Ali ne, izgleda da se djeci treba naglasiti da se od njih očekuje da odabiru igračku tipičnu za suprotni spol jer učitelj misli da to mnogi nisu učinili zbog neugode. Pri tom ih valjda treba poticati da to u buduće čine. Svi dječaci neka odabiru lutkice, a sve djevojčice automobilčiće ili neke tzv. tipično dječake igračke.

Što bi na to rekli znanstvenici koje je snimio Harald Eia, Norveški sociolog i novinar? (<http://www.youtube.com/watch?v=Xzzb6VRYeV8>)

Film je, kako tumači autor na njegovom početku, nastao tako što se zapitao zbog čega nakon školskog programa u kojem se desetak godina djeci pralo mozak, i dalje žene biraju tipično ženska, a muškarci tipično muška zanimanja.

Dokumentarnom film *Pranje mozga* u potpunosti pobija teoriju koja se ovom pripremom sprema našoj djeci. U filmu postoji scena u kojoj se vrlo maloj djeci, koja još puze, nude različite igračke, a oni izabiru upravo onu tipičnu za svoj spol. (Sigurno ta mala beba to čini zbog predrasuda.)

Glavni dio nastavnog sata donosi razgovor, bolje reći ispitivanje.

Ispitati treba:

- Po čemu se razlikuju djevojčice i dječaci? (Što očekivati kao odgovor?)
- Koja zanimanja biraju djevojčice, a koja dječaci? (Pa valjda su djevojčice i dječaci učenici ili ???)

Nakon ispitivanja, djeci treba pokazati fotografije različitih zanimanja:

- *slike dimnjačarke*
- *vozačice bagera*
- *pilotkinje*
- *sutkinje na nogometnoj utakmici*
- *vrtlara*
- *pedikera*
- odgajatelja u vrtiću...*

Znači, treba pronaći takve fotografije, ali gdje?

Možda bi pomoć mogli pružiti autori zdravstvenog odgoja. Ne bi bilo loše da se gospođe koje su osmislile i radile na zdravstvenom odgoju fotografiraju u bageru, u dimnjačarskoj odori..., a muškarci, autori istoga kao tetkice u vrtiću i kako jedan drugome pedikiraju stopala. Tako bi učiteljima pripremili izuzetno vrijedan nastavni materijal.

Slijede pitanja:

Kakva su vaša razmišljanja o ovim zanimanjima? Zašto?

Što se očekuje od djevojčica, a što od dječaka? Zašto su takva očekivanja?

Jeste li bili u situaciji da su vam rekli „Ne radi to, to rade djevojčice / dječaci“?

Kada? Kako ste se osjećali? Slažete li se s time?

Tko li desetogodišnjacima smišlja ovako značajna pitanja?!?

Pitanja i odgovori ih trebaju dovesti do već ranije spomenutog zaključka:

Spol je nešto s čime se rodimo, ne izražava se odjećom, modom... Rod se odnosi na razmišljanja, objašnjenja, pretpostavke, ponašanja i djelovanja koja postavljaju razlike između žena i muškaraca (npr. izgled ili geste); ako pokušavamo podijeliti ljude u kategorije, to je rod.

Nakon ispitivanja raspravlja se smije li dječak plakati kad dobije jedinicu?

Ne da samo smije, dječaci desetogodišnjaci i plaču. I to ne samo zbog jedinice.

Plaču i zbog dvojke, trojke, ponekad i četvorke.

No, predlaže se u pripremi o tome burna rasprava u kojoj se s najmanje tri argumenta brane mišljenja, bira se predstavnik za iznošenje stava skupine, bore se protupitanjima.

Koliko ideja bez razloga. A trebalo je samo od neke učiteljice saznati kako desetogodišnji dječaci zbog sitnica plaču upravo isto kao i djevojčice.

učiteljica